

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ 3
ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นาย ชูเกียรติ แจ็งสุวรรณ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษาหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง
จังหวัด นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ มงคล ผงธนสถัญญ์, 91 หน้า

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : กรณีศึกษา หมู่ที่ 3 บ้าน
หัวสิบ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการประเมินในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ เนื่องจากหมู่บ้านหัวสิบมีเงิน
กองทุนอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถเบิกถอนมาให้ชาวบ้านกู้ยืมเงินได้ ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาวัตถุประสงค์
ประสงค์ทั้ง 4 ข้อดังนี้ สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหัวสิบชาวบ้านจะอยู่แบบพอมีพอกิน ด้อยที่ด้อย
อาศัยกัน มีความสามัคคีปรองดองกันดี ชาวบ้านในหมู่บ้านจะเป็นพี่น้องกัน จะมีบ้านที่อยู่อาศัยติด
ๆ กัน ชาวบ้านที่นี้ส่วนมากทำอาชีพรับจ้างทั่วไป ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ทำให้ทราบ
ว่าเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหัวสิบยังไม่มีดี จุดแข็งและจุดอ่อนของการจัดการกองทุน พบว่า จุดอ่อน
ของหมู่บ้าน คือ ชาวบ้านจะถูกคนกลุ่มหนึ่งที่หวังผลประโยชน์ชั่ว เพราะคนพวกนี้ไม่ได้ถูกเลือก
เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ทำการข่มขู่ให้ชาวบ้านไปทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ใหญ่บ้าน จน
ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกิดความแตกแยกไม่สามารถตกลงกันได้ ทำให้คณะกรรมการ
ทั้ง 9 คนลาออก ส่วนจุดแข็งของหมู่บ้าน คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสามัคคีปรองดองกันมาก
ถ้าผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านร่วมมือกันต่อต้านคนเหล่านี้ โดยไม่เชื่อฟังคำยุยงให้คนในหมู่บ้านไม่
ถูกกันแล้ว ก็จะสามารถต่อต้านคนเหล่านี้ได้ โอกาสและอุปสรรคการบริหารจัดการกองทุน ภาย
ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 ชาวบ้านจะเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้แน่นอน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา...*ชูเกียรติ แจ็งสุวรรณ*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา...*มงคล ผงธนสถัญญ์*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี โดยได้รับความกรุณาและได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจาก อาจารย์ มงคล พงษ์ธนสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพแก้ไข ข้อบกพร่องของสารนิพนธ์นี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ กองทุนหมู่บ้าน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีส่วนช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

จึงขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านต่าง ๆ ที่มีให้ ขอขอบพระคุณบุพการี อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ผู้สอน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอด

นายชูเกียรติ แจ็งสุวรรณ

สิงหาคม 2545

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์

.....
(อาจารย์ มงคล พงษ์ธนสฤษฎ์)

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2545

23 ก.ย. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
3. ติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	6
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	6
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
6. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
7. แนวความคิดชาวบ้าน	9
8. หลักการประเมินโครงการโดยใช้ SWOT	10
9. เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	12

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	14
1. วิธีการประเมินโครงการ	14
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	18
4. ตัวแปร ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	20
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	27
1. บริบทระดับประเทศ	27
2. บริบทระดับท้องถิ่น	34
3. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	36
4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	39
5. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	39
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลข้อเสนอแนะ	41
1. วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการประเมินโครงการ	41
2. อภิปรายผล	42
3. ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	46
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	47
ภาคผนวก ข รูปภาพกิจกรรม หมู่บ้านหัวดิบ ตำบลบ้านใหม่	89
ประวัติผู้เขียน	91

สารบัญตาราง

	หน้า
แผนภูมิ 3.1 กรอบการวิเคราะห์ SWOT ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
แผนภูมิ 3.2 กรอบการวิเคราะห์ SWOT หมู่บ้านหัวสียบ	22
ตารางที่ 4.1 แสดงเส้นความยากจน จำนวนคนจน และสัดส่วนคนจนของ ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2531 – 2541	28
ตารางที่ 4.2 แสดงคนจนมาก จนน้อย และเกือบจน	28
ตารางที่ 4.3 แสดงพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย	31
ตารางที่ 4.4 แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตร	31

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เกิดปัญหาว่างงาน ประชาชนส่วนมากอดอยาก ไม่มีงานทำ รายได้ลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้น สถานประกอบการปิดกิจการลง ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งรัฐบาลชุดปัจจุบันโดยการนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้จึงจัดให้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ และ นโยบายหนึ่ง ได้แก่ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมในระดับรากหญ้า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังกล่าวได้มีการเตรียมการความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีการจัดตั้งกองทุน ร่างระเบียบกองทุน และเพื่อที่โครงการทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนา และการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่จึงมีการประเมินผล โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บ้านหัวสียบ หมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา โดยได้เงิน 1 ล้านบาทเป็นหมู่บ้านแรก ของ ตำบล บ้านใหม่ ได้จัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย ประธานกองทุน เลขานุการ เภรัณญิก และคณะกรรมการ จำนวน ชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยการจัดประชามทั้งหมู่บ้าน จำนวน 106 ครัวเรือน ผู้เข้าร่วมประชามจำนวน 350 คน ชาย 200 คน หญิง 150 คน ทำการประชาม 2 ครั้ง จึงประสบความสำเร็จ แต่ปัจจุบันไม่สามารถจัดสรรให้สมาชิกได้ เนื่องจากเกิดปัญหาภายใน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกลาออก ทำให้มีคณะกรรมการกองทุนไม่ครบ เงินทั้งหมดก็ไม่สามารถเบิกถอนได้ เงินจำนวน 1 ล้านบาทก็ยังอยู่ที่ธนาคารออมสินจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน หัวสียบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา ว่ามีสาเหตุอะไรที่ทำให้การบริหารจัดการไม่ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการประกอบอาชีพในพื้นที่ บ้านหัวลิบ ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาถึงจุดอ่อนและจุดแข็ง ของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาโอกาส และอุปสรรคของการบริหารจัดการกองทุน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะแนวทาง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านในอนาคต

กรอบความคิดทฤษฎี

ในที่นี้เราจะใช้แนวคิดของ SWOT ซึ่งจะนำมาประยุกต์ใช้กับ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่นักศึกษากำลังปฏิบัติงานอยู่ โดยจะเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหา โอกาส จุดด้อย จุดแข็ง ของชุมชนบ้านหัวลิบ ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา และจะนำมาดัดแปลงให้เข้ากับแนวความคิดภายในหมู่บ้านหัวลิบ คือ SWOT

S	ย่อมาจาก	Strength	คือ	มีจุดแข็งหรือจุดเด่นอะไรบ้าง
W	ย่อมาจาก	Weakness	คือ	จุดอ่อนมีจุดอ่อนทางด้านใดบ้าง
O	ย่อมาจาก	Opportunity	คือ	โอกาสที่หมู่บ้านหรือชุมชนจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง
T	ย่อมาจาก	Threats	คือ	แรงกดดันของชาวบ้าน ว่ามีปัญหอะไรบ้าง

วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาถึงการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน ณ บ้านหัวลิบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งมีเงินกองทุนเข้าเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่สามารถปล่อยให้สมาชิกได้ จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จัดเก็บ รวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรง จากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง และสามารถจัดเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ทางด้าน สถิติ ได้หลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน อาชีพต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เป็นต้น

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เก็บจะเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวม และสรุปผลไว้แล้ว อาทิเช่น เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ คำราเรียน สมุดบันทึก ซึ่งการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวิเคราะห์ต้องมีการตรวจสอบอย่างถูกต้องแล้ว

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

SWOT เป็นเครื่องมือใช้ในการวิเคราะห์หน่วยงานโดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานว่า มีผลดี ผลเสีย ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างไร เช่น ผลกระทบทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ก็ลงลึกไปวิเคราะห์ถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงาน เช่น ระบบการบริหารงาน ทรัพยากรบุคคล บทบาทหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ ระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ เงินงบประมาณ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะสร้างโอกาสให้ หน่วยงานมีความเจริญเติบโต หรือมีบทบาทสูงกว่า เดิมหรืออาจจะเป็นอุปสรรค หรืออันตรายในการสร้างแรงบีบบังคับให้ต้องลดบทบาทลง ทำให้มีขนาดเล็กลง และ สุดท้ายอาจจะต้องยกเลิกไปในที่สุด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรในพื้นที่ บ้านหัวสิบ ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา
 2. ทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 3. ทำให้รู้ถึงโอกาสและปัญหาของการบริหารจัดการกองทุน
 4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ให้กับรัฐบาลในอนาคต

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมิน และหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต โดยรัฐได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

นโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

5)เสริมสร้าง ความรัก ความหวงแหน ความรับผิดชอบของชุมชนและท้องถิ่นโดยมเป็นผู้ กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประ โยชน์ ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เรือมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ภาค ราชการ เอกชน และประชาสังคมกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานราก แก้วของชุมชน เสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชน

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของประเทศไทยตามนโยบายของรัฐบาลมี วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือ ชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างและเป็น ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศนั้น โดยมี การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสรุปดังต่อไปนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 มีสาระสำคัญ คือระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด สรุปได้ดังนี้

1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระสำคัญดังนี้

1.1 ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คน

1.2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

1.3 การพ้นตำแหน่งตามวาระ

1.4 การประชุมของคณะกรรมการ

1.5 อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

1.6 การรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ของคณะกรรมการ

2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญดังนี้

2.1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 อำนาจ หน้าที่ ของสำนักงาน

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม สามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เปิดเวทีชาวบ้าน ซึ่งจะต้องมีจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งหมด
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
3. ชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม
4. ร่วมกันกำหนดวิธีการ และดำเนินการเลือกกันเอง
5. เลือกคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ มีความเสียสละ และไม่มีลักษณะต้องห้ามคุณสมบัติการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนมีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มิได้อยู่ในทะเบียนบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้คัดเลือก
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักของศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
6. ไม่เคยต้องคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือรอการลงโทษ
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรต่าง ๆ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญของไทย
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อบังคับกองทุน
 3. เปิดบัญชีธนาคารออมสิน
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หัวสิบ (บ้านใหม่) มีดังต่อไปนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ”
2. ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 77 หมู่ที่ 3 บ้านหัวสิบ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30000 โทร. 044-465985
3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
4. วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน
 - 4.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - 4.2 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ
 - 4.3 เพื่อส่งเสริมการออมด้วยวิธีการฝากเงินตั้งจะและเงินรับฝาก
 - 4.4 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 - 4.4.1 เป็นคนมีความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงตรง โปร่งใส
 - 4.4.2 เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่พวกพ้อง
 - 4.4.3 เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข ไม่คิดการพนัน
 - 4.4.4 เป็นคนรู้จักรักความสามัคคี
 - 4.5 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 - 4.5.1 เป็นคนเรียนเก่ง ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
 - 4.5.2 เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 - 4.5.3 เป็นคนเก่งงาน ขยันการงานและมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
 - 4.5.4 เป็นคนเก่งงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน
5. แหล่งที่มาเงินทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพย์สิน ดังนี้
 - 5.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุน
 - 5.2 เงินหุ้น ค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม
6. สมาชิก

6.1 คุณสมบัติของสมาชิก การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหัวสืบ จะต้องมียุ 20 ปีขึ้นไป และจะต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหัวสืบ หมู่ที่ 3 ต.บ้านใหม่ ระยะเวลาที่อยู่ 2 ปีขึ้นไป ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตและห้ามขาดส่งสัจจะสะสมทรัพย์ทุกงวด

6.1 ผู้ใดที่ไม่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ไม่สามารถที่จะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

7. เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 5 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า และฝากเงินสัจจะภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

8. สมาชิกขาดหรือพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

8.1 ตาย

8.2 ลาออกหรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

8.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถ

8.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

8.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

8.6 จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

8.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

8.8 มีลักษณะและคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 5

9. สมาชิกผู้ไม่มีหนี้หรือภาระใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน อาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ขาดจากสมาชิกในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต

10. ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิก แล้วสามารถสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี และคณะกรรมการมีอนุมัติให้รับเป็นสมาชิก

11. ค่าสมัครและค่าธรรมเนียมสมาชิกกองทุนจะต้องเสียค่าสมัคร คนละ 10 บาท และผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนจะต้องลงหุ้นอย่างน้อย หุ้นละ 100 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาและต้องชำระภายในสามสิบวัน

12. สมาชิกกองทุนสามารถเพิ่มและถอนหุ้นปีละ 1 ครั้ง ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหัวสืบ

กันนี้สมาชิกสามารถถอนและปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

13. สมาชิกจะพิจารณาเรียกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ และชำนาญเพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนภายใต้ระบบประชาธิปไตย จำนวน 15 คน

14. คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธาน กรรมการกองทุน เลขานุการ เภรัณยูิก ผู้ตรวจสอบภายใน ประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ฝ่ายเงินกู้ ฝ่ายติดตามประเมินผล

15. เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ ในวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละ 5,000 บาท โดยสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน

16. การเปิดบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีคณะกรรมการ 5 คน ต้องมี ประธาน เลขานุการ เภรัณยูิก กรรมการเป็นผู้มีสิทธิถอนเงิน โอนเงินในธนาคารผู้มีสิทธิลงนาม 3 ใน 5 แต่ต้องมีประธานลงลายมือชื่อทุกครั้ง

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม สามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษา ให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริง ในพื้นที่หมู่บ้าน รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 10 เดือน และผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ” เป็นการเพิ่มศักยภาพและยกระดับการศึกษานักศึกษาให้มีทักษะในการบริหารอีกทางหนึ่ง แนวความคิดของชาวบ้าน

เนื่องจากหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมาได้เงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาท ตามนโยบายและขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว แต่ชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกไม่สามารถกู้ยืมเงินได้ เพราะหมู่บ้านยังไม่มีทางเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ มาทำหน้าที่แทนคณะกรรมการชุดเก่าที่ลาออกไปชาวบ้านก็อยากให้ตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่โดยเร็ว

หลักการประเมินโครงการโดยใช้ SWOT

จากการศึกษาชุดวิชา การจัดการและการวางแผนธุรกิจ ของสำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้กล่าวว่า SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม หรือเป็นการสำรวจสภาพความเป็นไป และสภาพที่กำลังเกิดขึ้นรอบตัวเพื่อเตรียมตัวเผชิญกับสถานการณ์ให้เหมาะสม โดยการดูหรือการวิเคราะห์นี้ เป็นการดูทั้งตัวเอง และดูทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย

เราอาจพูดง่าย ๆ ว่า SWOT เป็นวิธีการดูสภาพแวดล้อมทั้งภายในหมู่บ้าน หรือภายนอกหมู่บ้าน เราจะนำ SWOT มาวิเคราะห์ประยุกต์ใช้กับหมู่บ้าน เปรียบเหมือนการวิเคราะห์ตัวเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งเป็นสองด้านหยาบ ๆ คือ ด้านที่เป็นจุดอ่อนและด้านที่เป็นจุดแข็ง นั่นก็คือที่มาของตัวอักษรสองคำแรกของคำว่า “SWOT” คำแรกคือ Strengths (จุดแข็ง) และคำที่สองคือคำว่า Weaknesses (จุดอ่อน)

เมื่อมองสภาพแวดล้อมภายใน คือมองสิ่งที่ใกล้ตัวหรือมองตัวเองก็จำเป็นต้องมองกว้างออกไปอีกคือการมองรอบตัว หรือเรียกว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหมู่บ้าน เพื่อหาว่ามีอะไรที่จะเข้ามาเป็นภัยคุกคามต่อตนเอง และอะไรที่จะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนหรือเป็นโอกาสสำหรับเราบ้าง สภาพแวดล้อมภายนอกจึงประกอบด้วยตัวอักษรอีกสองคำ คือคำว่า “Opportunities” (โอกาส) และคำว่า “Threats” (ภัยคุกคาม)

1. สภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน

เป็นการพิจารณาสถานะต่าง ๆ โดยพิจารณาจากสิ่งที่คุ้นเคยใกล้ตัวก่อน สถานะแวดล้อมภายในนั้นอาจแบ่งออกได้หลายกลุ่มประเภทตามลักษณะปัจจัย องค์ประกอบของหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ บรรดาสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิตแต่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน หรือรับรู้ รับสัมผัส อาทิเช่น ขนาดและสถานที่ตั้งของหมู่บ้าน อาคารบ้านเรือนภายในหมู่บ้าน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในหมู่บ้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพอาจจะเป็นได้ทั้ง ลักษณะที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses) หรือเป็นจุดแข็ง (Strengths) ก็ได้

1.2 ทรัพยากรมนุษย์ คือ บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้านสมาชิกภายในหมู่บ้าน ผู้สนับสนุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องภายในหมู่บ้าน

1.3 การบริหารจัดการ ได้แก่ วิธีการดำเนินการภายในหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของหมู่บ้าน การบริหารจัดการนี้จะเป็นตัวกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ โครงสร้าง และการแบ่งส่วนงาน ระบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายในหมู่บ้าน การบริหารการเงิน การบุคคล การพัสดุ และการบริหารทรัพยากรอื่น ๆ ระบบการบริหารเฉพาะด้าน และระบบบริการ

1.4 วัฒนธรรม และบรรยากาศแวดล้อมภายในหมู่บ้าน ได้แก่ สภาพที่ไม่ปรากฏ เป็นรูปธรรมภายในหมู่บ้าน แต่สภาวะทางนามธรรมที่ปรากฏต่อความรู้สึกของคนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคนภายนอกเองอาจได้รับรู้ มีโอกาสสัมผัส ที่สำคัญ อาทิเช่น วัฒนธรรมภายในหมู่บ้าน ระเบียบจารีตประเพณี ฐานะความเป็นอยู่ สถานภาพทางสังคมของหมู่บ้าน บรรยากาศทางสังคมของหมู่บ้าน

2. สภาพแวดล้อมภายนอกหมู่บ้าน

ไม่เพียงเราจะมองตัวเองเท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องวิเคราะห์สภาวะการณ์ภายนอก ซึ่งส่งกระทบ หรืออาจส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านในอนาคตด้วย สภาพแวดล้อมภายนอกนี้ อาจเป็นสภาพที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรืออาจเป็นสภาวะที่กำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ และมักจะทำการวิเคราะห์ในด้านหลัก ๆ

2.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของหมู่บ้านที่จะมีผลกระทบต่อระดับอัตราว่างงาน ระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ระดับรายได้ของชาวบ้าน

2.2 ด้านเทคโนโลยี เป็นการนำวิทยาศาสตร์ หรือความรู้สมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานทั้งในส่วนที่เป็นเครื่องมือ อุปกรณ์สมัยใหม่ พัฒนาการด้านเทคโนโลยี เพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในหมู่บ้านให้ทันสมัย เป็นต้น

2.3 ด้านการปกครอง รวมถึงกฎระเบียบข้อบังคับของทางการ ที่มีผลกระทบต่อหมู่บ้านทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบ

2.4 ด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านสังคม สามารถส่งผลกระทบต่ออย่างมากภายในหมู่บ้าน เช่น การเพิ่มขึ้นของผู้หญิง การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.5 ด้านการแข่งขัน และด้านลูกค้า ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพการแข่งขันโดยทั่วไปในตลาดสถานะของผู้แข่งแต่ละราย เพื่อให้มีโอกาสราบถึง ข้อจำกัดในการทำธุรกิจอย่างไรบ้าง

2.6 ด้านทรัพยากร ทั้งทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ ทรัพยากรบุคคล และเงินทุน โดยพิจารณาในแง่คุณภาพ ต้นทุน ความพอเพียง เป็นต้น

สรุป : ในภาพรวม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน เป็นการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องราวต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อน จัดลำดับความสำคัญ และหาทางแก้ไขจุดอ่อน เสริมเติมจุดแข็ง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์เรื่องราวภายนอกหมู่บ้าน

บ้าน เพื่อกำหนดภัยคุกคามและโอกาสสำหรับหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ SWOT นี้จะช่วยให้หมู่บ้านมีการเตรียมตัวล่วงหน้าในการป้องกันภัย หรือเปลี่ยนภัยคุกคามให้เป็นโอกาส และพยายามฉกฉวยโอกาสที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งเริ่มจากระดมความคิดเห็นต้องได้รับการขยายความให้กระจ่าง และทดสอบยืนยันโดยข้อเท็จจริง เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์การ อันประกอบด้วย พันธกิจ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแผนดำเนินการ เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

สำหรับเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ภาวิช ทองโรจน์. (2545 : 15) กล่าวว่า ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณปี 45 จำนวน 207 ล้านบาท ให้ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ดำเนินโครงการสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน และเศรษฐกิจฐานรากตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาวิทยาลัย โดยแบ่งให้เป็น 5 โครงการ คือ

1. โครงการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน 20 ล้านบาท
2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชนและสถาบันอุดมศึกษา 26 ล้านบาท
3. โครงการวิจัยและพัฒนาออกแบบระบบข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารของภาครัฐและประชาชน 35 ล้านบาท
4. โครงการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกแบบบรรจุผลิตภัณฑ์ระบบต้นแบบ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจชุมชน 100 ล้านบาท
5. โครงการฝึกสร้างฟื้นฟูทักษะความรู้ของบัณฑิตและการทำงานกับชุมชน 26 ล้านบาท

ประพันธ์ ชลวีระวงศ์. (2545 : 12) กล่าวว่า สินค้าชุมชนเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีหลายชนิดหลากหลายจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตทั่วทั้งจังหวัด ราคายุติธรรม เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมีโอกาสได้จำหน่ายสินค้าโดยตรง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทางจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ได้หาทางช่วยเหลือสนับสนุน โดยเฉพาะเรื่องการตลาดมาตลอด เช่น จัดให้จำหน่ายสินค้าตามโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ จัดจำหน่ายตามงานประเพณี งานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครราชสีมา. (2544 : 7) กล่าวเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านบางหมู่บ้าน เช่น บ้านมะขามเต่า ที่มีครัวเรือนถึง 856 ครัวเรือน จึงได้หารือไปยังรัฐบาลเพื่อหาทางเกลี้ยเม็ดเงินกองทุนดังกล่าวต่อไป และมีเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งคณะกรรมการจังหวัดได้เร่งรัดพัฒนากรอำเภอ และฝ่ายปกครอง ให้เร่งความพร้อมให้แก่หมู่บ้านและชุมชนขนาดใหญ่บ้าง

ประเด็นปัญหา คือ ความไม่พร้อม เท่าที่พบเห็นส่วนใหญ่คือในหมู่บ้านและชุมชนที่มีครัวเรือนมาก โดยเฉพาะชุมชนเมือง ไม่สามารถจัดการประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนตามเกณฑ์ได้ เพราะวิถีชีวิตแตกต่างกัน ประกอบกับบางส่วนที่มีฐานะดี เห็นว่ากองทุนนี้ไม่มีความจำเป็นสำหรับตน จึงไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วม จึงมีผู้เข้าประชุมไม่ได้ตามเกณฑ์ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งที่เป็นแกนนำมักฉวยโอกาสสร้างตัวเลขปลอมขึ้นมาและจัดสรรให้คนใกล้ชิดของตนเข้าเป็นกรรมการกองทุน โดยไม่มีการประชาคมที่แท้จริง

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และกัลยา อุดมวิทิต. (2536 : 32) กล่าวว่า โครงการปฏิบัติการเกษตรและพัฒนาชนบท ภายใต้การนำของ พระทวีเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข อันเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาชนบท เริ่มแรกที่เดียวโครงการนี้เริ่มเข้าไปศึกษาชุมชนเป้าหมายก่อน แล้วให้เจ้าหน้าที่ไปประจำในหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาของชุมชนเป็นหลัก จะไม่เริ่มจากด้านเศรษฐกิจก่อน เช่น กิจกรรมด้านประมงเพิ่มงานบุญต่าง ๆ ที่สะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน จากนั้นก็พยายามร่วมกับชาวบ้านคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งที่ต้องการประเมิน จะต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินให้ชัดเจน จุดประสงค์ของการประเมินจะบ่งบอกเป้าหมาย และสิ่งที่ต้องการประเมิน ตัวชี้วัดการประเมินจะระบุถึงเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด สิ่งที่ต้องการประเมินสามารถกำหนดได้หลากหลายวิธี ตามรูปแบบของการประเมิน แต่ในการประเมินวิเคราะห์ในบ้านหัวสิบหมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา จะประเมินโครงการแบบ SWOT ANALYSIS ซึ่งประกอบด้วย

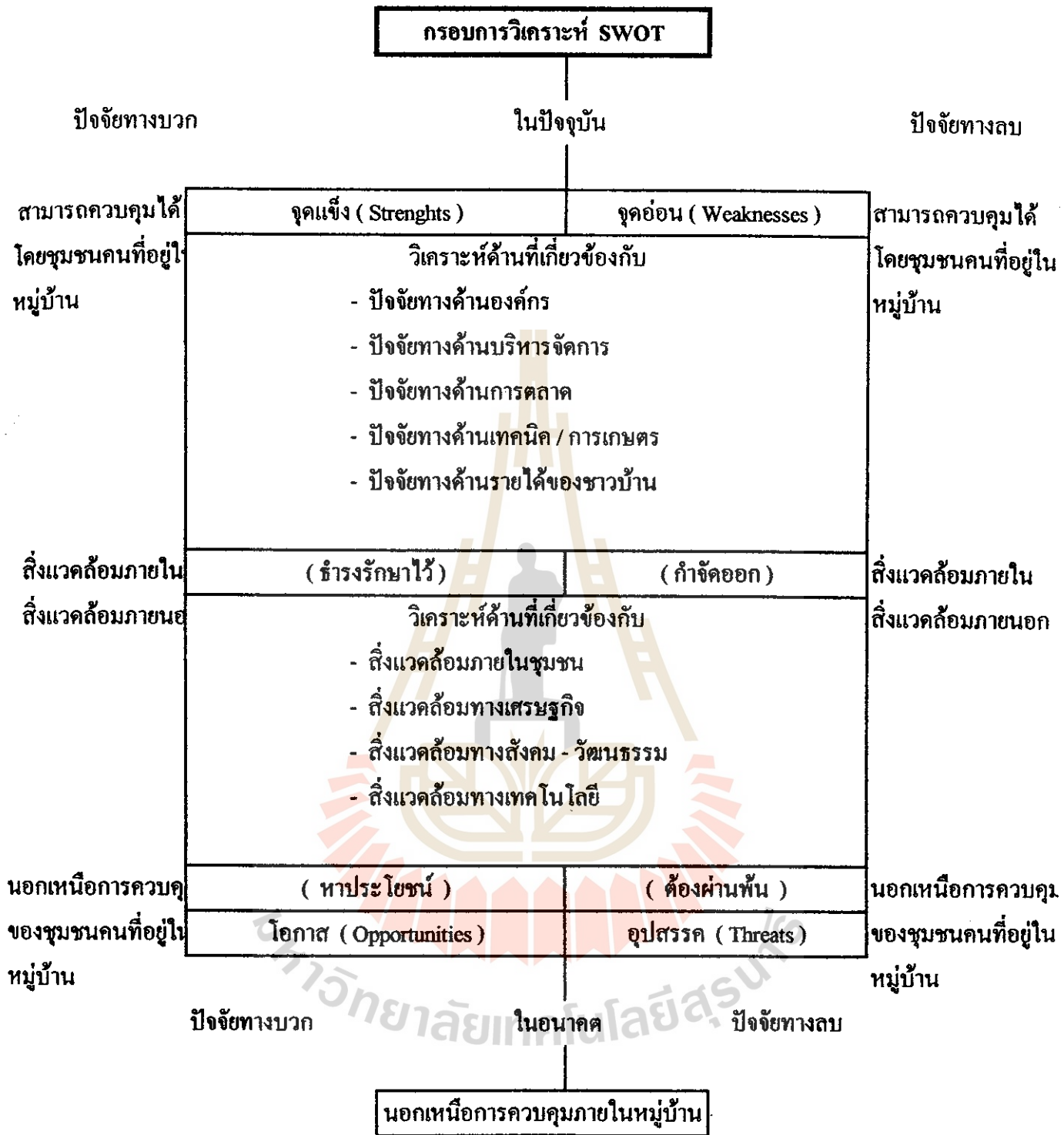
“S” มาจากคำว่า “Strength” คือ มีจุดแข็ง หรือจุดเด่นอะไรบ้างที่เสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น เช่น กรมการพัฒนาชุมชนมีบุคลากรระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึงระดับหมู่บ้าน นับว่าเป็นจุดเด่นเมื่อสามารถนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติต่อเนื่องถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว

“W” มาจากคำว่า “Weakness” หมายถึง “จุดอ่อน” ของหน่วยงาน อาการป่วยของหน่วยงานอาจจะมีบางส่วน บางองค์ประกอบที่กระทบต่อหน่วยงาน แต่หน่วยงานยังอนุรักษ์ไว้หรือยืนยันไม่เปลี่ยนแปลงเท่าที่ เช่น ทัศนคติของคนมหาดไทยบางส่วนที่ยึดติดกับเจ้าขุนมูลนาย ขณะที่สภาพแวดล้อมภายนอกเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจธิปไตยที่จะเป็นผู้คิด ตัดสินใจ ลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง

“O” มาจากคำว่า “Opportunity” หมายถึง โอกาสที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนาไปอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจจะเป็นความพร้อมและศักยภาพของบุคลากร ในปัจจุบันกรมการพัฒนาชุมชนเป็นกรมหนึ่งที่มีบุคลากรที่มีความรู้ มีคุณภาพ มีความสามารถ ไม่น้อยหน้าหน่วยงานข้างเคียง มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท เอก และมีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจสำคัญตามนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงมหาดไทย คุณภาพเป็นที่ปรากฏจึงนับเป็นโอกาสที่หน่วยงานจะสร้างงาน และพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง

“ T “ มาจากคำว่า “ Threats “ หมายถึง แรงกดดัน หรืออันตรายที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่หน่วยงานจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ระเบียบ ข้อกฎหมายที่ล้าสมัยซ้ำซ้อนกันจนไม่สามารถชำระสะสางได้ หรือเป้าหมายการทำงานไม่ชัดเจน ระบบการรายงานซ้ำซ้อนมากมายจนกระทั่งไม่มีโอกาสทำงานที่สนับสนุนความคิดริเริ่ม และแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างจริงจัง หรือกระแสการกระจายอำนาจราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) ที่มีผลกระทบในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

หลังจากเรากำหนดสิ่งที่ต้องการวัดชัดเจนแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการวัด ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ 2 อย่าง คือ เครื่องมือในการวัด และการเก็บข้อมูล ซึ่งทั้งสองอย่างจะต้องสอดคล้องกัน และในการวัดข้อมูลจะมีทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ย่อมใช้เครื่องมือและวิธีการที่แตกต่างกัน ส่วนเครื่องมือวัดข้อมูลเชิงปริมาณจะมี 2 อย่าง คือ วิธีปรนัยกับวิธีอัตนัย ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการวัดจะเป็นข้อมูลในกระบวนการตัดสินใจต่อไป สำหรับวิธีในการโครงการของ บ้านหัวสืบทุ้มที่3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ้านใหม่ จังหวัดนครราชสีมา จะใช้แนวทางในการวิเคราะห์ คือ SWOT ดังมีแนวทางตามแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 กรอบการวิเคราะห์ SWOT ในการประเมินผลโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการการวิจัย ประกอบด้วย ระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น ผู้วิจัยจะละเลยมิได้เลย เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแผนแบบการวิจัย คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคืออะไร ทำไมจะต้องมีการกำหนดประชากรก่อนที่จะศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญและจำเป็นอย่างไรต่อการวิจัยอย่างไร คำถามต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มต้นทำวิจัย

ความหมายและประเภทของประชากร

คำว่า “ ประชากร “ (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่างๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง ดังกล่าวข้างต้นย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ เนื่องจากประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะ เพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประชากรแบบจำกัด และประชากรแบบไม่จำกัด สำหรับการศึกษาคณิธีนี้ใช้แบบ ประชากรแบบจำกัด คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถ เจนนับ ประชากรได้ทั้งหมดว่ามี จำนวนเท่าใด เช่น ในหมู่บ้านหัวสลิบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 556 คน เป็น ชาย 284 คน หญิง 272 คน มีครัวเรือน 106 ครัวเรือน

กำหนดขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้าน หัวสลิบ หมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 556 คน แบ่งเป็น ชาย 284 คน หญิง 272 คน มีครัวเรือน 106 ครัวเรือน ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดภายในหมู่บ้าน โดยใช้หลักสถิติเป็นพื้นฐาน เช่น การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจำแนกประชากรออกเป็นอาชีพ เพศต่างๆ จำนวนเท่าไรและมีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยการเลือกประชากรที่มีความแตกต่างกัน ตามลักษณะต่างๆเป็นตัวแปรก็ได้ เช่น เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น จากกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประชากรภายในหมู่บ้าน ข้าราชการ เป็นต้น

เครื่องมือ ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีมากมายหลายชนิด ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหา การนำเครื่องมือวิจัยไปใช้ผู้วิจัยต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของตัวแปรประเภทของข้อมูล เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ในที่นี้เราจะใช้แบ่งตามลักษณะการใช้งาน เครื่องมือที่ใช้คือ เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีเครื่องมือใด ๆ วัดค่าออกมาได้อย่างถูกต้องคงเส้นคงวา ดังนั้น เครื่องมือวิจัยประเภทนี้ จึงมีความยุ่งยาก มีความซับซ้อนในการนำไปใช้เก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันจะมีความถูกต้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างในการนำเครื่องมือวิจัยนี้ไปใช้ ได้แก่ ประสิทธิภาพของผู้วิจัย พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาที่นำเครื่องมือไปใช้ ระยะเวลา เทคนิคการเก็บข้อมูล เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการนำเครื่องมือวิจัยประเภทนี้ไปใช้

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับการศึกษาปัญหาทางสังคมศาสตร์ อาจแบ่งได้ดังนี้

- การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคล ซึ่งในที่นี้คือ ตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู และตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้ป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต ก่อนการบันทึกควรมีการตีความหมายของพฤติกรรมภายหลังการสังเกต แต่ไม่ควรตีความหมายในขณะที่ทำการสังเกต และผู้สังเกตหรือผู้วิจัยต้องไม่ลืมว่าพฤติกรรมการแสดงออกที่สังเกตนั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา
- การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ที่จะเป็นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรงตามข้อคำถามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ตัวอย่างของคำถามที่ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น ข้อคำถามจาก บร. ต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน บร.5 แบบรายงานการจัดเวทีบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.6 แบบรายงานการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน บร.8 โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกราย

กรณีศึกษาของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน ที่ใช้เป็น ส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้าน สำหรับโครงการบัณฑิตกองทุน โดยคำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งข้อมูลระดับบุคคล

- ประชาคม หมายถึง การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) การพบปะรวมตัวกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง ข้อมูลความคิดเห็น คุณค่าอุดมการณ์ โดยสามารถนำมาใช้กับปัญหาการวางแผน การพัฒนา การสร้างทีมงาน การสร้างความร่วมมือ การแก้ปัญหา หรือ แก้ไขความขัดแย้ง เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นตอนการสร้างความรู้ คือ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

- ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แต่ละคนมาช่วยกัน

กำหนดวิธีการต่างๆ หรือยุทธศาสตร์ที่ทำให้บรรดาสถิติศาสตร์หรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด

- ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ คือ เป็นการนำวิธีการสำคัญมากกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินการรับผลประโยชน์และทำการประเมินผลผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ประกอบด้วย ชุมชน นักพัฒนา ข้าราชการ นักวิชาการ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เป็นการพัฒนาดังแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ โดยที่ชุมชนและชาวบ้าน สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาชุมชนเอง และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาชุมชนในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทางหมู่บ้านของตน การรับผลประโยชน์ การควบคุมแผนการดำเนินการของชุมชน อาจทำได้โดยตรงหรือทางอ้อม จะทำให้หมู่บ้านหัวสืบเกิดการพึ่งพาตนเองไม่ต้องไปพึ่งทางราชการมากนัก ทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกับหมู่บ้านหัวสืบมากที่สุด คือ การสัมภาษณ์ (Interview) เพราะว่าการสัมภาษณ์ เราจะได้พูดคุยกับชาวบ้านร้านค้าโดยตรง เช่น เราเตรียมข้อมูลอาทิ บร.1 แบบรายงานบริบทชุมชน บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน แล้วก็นำข้อมูลที่เตรียมมาทำการสัมภาษณ์หรือพูดคุยกับชาวบ้านร้านค้าโดยตรง และเราก็จะได้รู้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นอย่างไร ให้ความร่วมมือหรือเปล่า และในการสัมภาษณ์เราจะ ได้ข้อมูลที่แท้จริงตามที่เรเตรียมมา

ตัวแปร และตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด (Indicators)

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้น ผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติงานโครงการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะมีความต้องการที่จะทราบว่า รู้ได้อย่างไรว่าโครงการที่ตนเองรับผิดชอบประสบความสำเร็จ ดังนั้นจำเป็นจะต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงานที่บ่งชี้ว่า การดำเนินโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

ความหมายของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

การกำหนดค่าตัวชี้วัด

ในการกำหนดค่าของตัวชี้วัดนั้น สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย ๆ อาทิ ร้อยละ อัตราส่วน จำนวน หรือค่าเฉลี่ย เป็นต้น
2. การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งในบางกรณีอาจจะต้องแปลงการกำหนดค่าในเชิงคุณภาพเป็นเชิงปริมาณ ให้อยู่ในรูปของร้อยละ หรือสัดส่วนระหว่างสิ่งที่ต้องการได้

ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริง เพื่อตอบปัญหาวิจัย หรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหา ต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น เรียกว่า ตัวแปร (Variable) ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผล

สัมฤทธิ์ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งของตัวแปรทั้งหลายคือ ค่าของตัวแปร ซึ่งมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร โดยค่าของตัวแปรเหล่านี้อาจกำหนดแทนได้ด้วยตัวเลข (Numeric) หรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้น เช่น X เป็นสัญลักษณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยเพื่อใช้เป็นตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง ดังนั้น เราควรที่จะสามารถกำหนดค่าซึ่งเป็นตัวเลขต่าง ๆ เพื่อนำมาแทนลงในตัวแปร X ได้ ขึ้นอยู่กับว่าค่าของตัวแปรนั้นถูกกำหนดให้เป็นอะไร จึงอาจสรุปได้ว่า สิ่งใดก็ตามที่มีค่าเดียวคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งนั้นไม่เป็นตัวแปร เช่น สุนัข คน แมว ชาย หรือหญิง เป็นต้น เราเรียกสิ่งที่มีค่าเดียวนี้ว่า ค่าคงที่ (Constant)

สำหรับตัวชี้วัดและตัวแปรในการประเมินโครงการบ้านหัวสียบ

ในการศึกษาตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการบ้านหัวสียบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา สามารถจำแนกและมีเกณฑ์การพิจารณา ว่าอะไรเป็นตัวแปร อะไรเป็นตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ สรุปได้ดังนี้

ตัวแปรของการประเมินโครงการ คือ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) บริบทชุมชนภายในหมู่บ้าน ซึ่งเราจะมีกรอบการวิเคราะห์ โดยวิธี SWOT ซึ่งมีกรอบการวิเคราะห์ตามแผนภูมิที่ 3.2

กรอบการวิเคราะห์ SWOT

แผนภูมิที่ 3.2 กรอบการวิเคราะห์ SWOT หมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนตัวชี้วัดของตัวแปรกรอบการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย

จุดแข็ง

จุดแข็งเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของชุมชนคนในหมู่บ้าน และเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับปัจจุบัน จุดแข็งต้องมีการธำรงรักษาไว้เป็นหลัก เพื่อนำมาใช้ลดจุดอ่อน เช่น

- ความสามัคคีปองคอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันของชาวบ้าน
- การมีผู้นำที่เข้มแข็ง ในที่นี้คือ ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายพูน คำสุวรรณ
- มีโรงเรียนบ้านหัวสียบอยู่ภายในหมู่บ้าน
- มีวัดที่เก่าแก่เป็นอันดับที่ 10 ในจังหวัดนครราชสีมา คือ วัดหัวสียบ
- ประชากรส่วนใหญ่มีแต่วัยทำงาน อายุ 25 – 40 ปี
- มีภูมิปัญญาชาวบ้าน และมีผลผลิตทางการเกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์
- มีกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ 126 คน กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน 9 ครัวเรือน
- มีกลุ่มเกษตรกรรม 95 ครัวเรือน กลุ่มประปาหมู่บ้าน 10 ครัวเรือน

จุดอ่อน

จุดอ่อนเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของชุมชนคนในหมู่บ้าน และเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับปัจจุบัน ถือเป็นจุดด้อยส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งจำเป็นต้องกำจัดออกไปหรือจัดการเพิ่มเติมให้ได้อย่างรวดเร็ว

- มีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน
- มีคนพิการภายในหมู่บ้าน
- ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างถ้าวันไหนไม่มีใครจ้างก็จะไม่มีรายได้
- หมู่บ้านหัวสียบยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาใหม่
- หมู่บ้านหัวสียบมีพื้นที่คั้งห่างไกลจากตัวเมืองเกินไป ชาวบ้านเดินทางเข้ามาตัวเมืองลำบาก
- ขาดสาธารณูปโภคที่ดี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความสามัคคี
- ความแตกต่างทางฐานะ ชาวบ้านส่วนมากมีฐานะยากจน
- ขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

โอกาส

โอกาส หมายถึง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางบวก หรือที่เอื้อต่อธุรกิจ ซึ่งชุมชนคนในหมู่บ้านต้องหาประโยชน์ เพื่อให้โครงการมีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของชุมชนคนในหมู่บ้าน ปัจจัยเหล่านี้มีความแตกต่างจากจุดแข็งคือ จุดแข็งเป็นปัจจัยทางบวกภายในของชุมชน

- นโยบายของรัฐบาลให้ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจกันจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท
- เพื่อให้ชาวบ้านจะได้กู้เงินกองทุน 1 ล้านบาท มาประกอบอาชีพเสริมสร้างรายได้
- ภาครัฐได้มาร่วมพูดคุย ให้ความรู้กับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- คิดโรงงานทำน้ำขวดขาว
- มีคลองส่งน้ำ

อุปสรรค

อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลทางลบ หรือไม่เอื้อต่อธุรกิจ ซึ่งปกติจะอยู่นอกเหนือการควบคุมของชุมชนคนในหมู่บ้านเช่นกัน เป็นผลร้ายที่มีต่อชุมชนโดยตรง หากไม่สามารถผ่านพ้นได้ อุปสรรคแตกต่างจากจุดอ่อนตรงที่ชุมชนไม่สามารถควบคุมได้ แต่อุปสรรคและจุดอ่อนล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อชุมชน จุดประสงค์ในการวิเคราะห์อุปสรรคคือ หาทางหลบหลีก หรือทำให้ผลกระทบทางลบนั้นน้อยลง โดยทำให้เกิดการสมดุลในเชิงการบริหารชุมชน

- ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ไม่พอเรื่องเงินกองทุน 1 ล้านบาทมากนัก
- หน่วยงานราชการไม่ออกมาให้ความรู้ หรือให้คำปรึกษาเรื่องกองทุน 1 ล้านบาท
- ขาดการประชาสัมพันธ์ ในเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ขาดการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม
- ไม่มีโรงงานขนาดใหญ่
- เงินกู้ยืมระบบและการเอาตัวเปรียบของพ่อค้าคนกลาง

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า จุดแข็งและจุดอ่อนคือ สิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านหัวฝิบนั้นสามารถควบคุมได้ โดยชาวบ้านในหมู่บ้านจะเป็นคนกำหนดนโยบาย การวางแผนการดำเนินการเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง ในขณะที่โอกาสและอุปสรรคคือ สิ่งแวดล้อมภายนอกหมู่บ้านที่ไม่สามารถควบคุมได้ โดยจะมีบุคคลภายนอกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมหมู่บ้าน เช่น ส่วนทางราชการ อบต. เป็นต้น

บริบทชุมชนบ้านหัวฝิบ

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปภายในหมู่บ้านหัวฝิบจะเป็นแบบ มีความสามัคคีปรองดองกัน มีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกินและชาวบ้านมีฐานะยากจนเนื่องจาก อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือรับจ้างทั่วไปถ้าวันไหนไม่มีคนมาจ้างก็จะไม่มีเงินมาจุนเจือครอบครัว ในด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ บ้านที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้เก่าๆเป็นส่วนมาก และความเป็นอยู่ของชาวบ้านโดยเฉพาะผู้หญิงจะอยู่กับบ้านเป็นส่วนใหญ่ จะเลี้ยงลูกหรือเย็บผ้าอยู่กับบ้าน โดยที่ผู้ชายจะออกไปทำงานข้างนอก เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของในประเด็นที่ต้องการประเมิน

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูล ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ และในการศึกษาการประเมิน โครงการครั้งนี้ มีการจำแนกข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น เราจะไปพูดคุยกับชาวบ้านเกี่ยวกับ บร.1 - บร.12 การจัดเวทีชาวบ้าน การจัดประชุม การมีส่วนร่วมในการพัฒนากับชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ทางด้านสถิติ ได้หลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกภายในหมู่บ้าน อาชีพของชาวบ้าน เป็นต้น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน บันทึกต่าง ๆ สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ซึ่งการนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และมีความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เราได้ข้อมูลจากชาวบ้านในเรื่องจำนวนประชากรภายในหมู่บ้านว่ามีเท่าไร แบ่งเป็นเพศชาย เพศหญิงแล้ว เราก็นำเอกสารจากทางราชการในเรื่องจำนวนประชากร มาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน เป็นต้น

สรุป จากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 ประเภท กล่าวคือ ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ จะเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการประเมินโครงการ แต่ถ้าเป็นข้อมูลทุติยภูมิ จะมีความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดทั้ง เวลา และค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น ในการศึกษาการประเมินโครงการเราจึงเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิกับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปรความหมายและสรุปความ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ กับระดับข้อมูล

เป็นต้น และในการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ในการตอบคำถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในประเด็นที่ต้องการ โดยมีการใช้สถิติเป็นพื้นฐาน (Statistics) การหาค่าเฉลี่ย เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้ของชาวบ้านต่อเดือน จำนวน 15ครัวเรือน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยของรายได้ชาวบ้านต่อคนว่าเป็นเท่าไร ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งวิธีนี้หมู่บ้านหัวสิบจะใช้กันมาก ซึ่งเป็นการสำรวจจำนวนประชากรภายในหมู่บ้านทั้งหมด อายุ จำนวนรายได้ของชาวบ้าน อาชีพของชาวบ้าน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความในประเด็นที่กำหนดให้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ จะเป็นการเขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด แล้วสรุปผลการประมวลความคิดเห็นนั้นๆ โดยมีแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคม และจากการสัมภาษณ์ ความเข้าใจ และทัศนคติที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระบวนการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

บริบทระดับประเทศ

จากการประกาศตัวเลข GDP หรือ ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศล่าสุด ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่ง GDP ในไตรมาสสาม ได้มีอัตราการขยายตัวลดลงเป็น 2.6 % จาก 5.1 % และ 6.3 % ในไตรมาสแรกและไตรมาสที่สองนั้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้มีข้อสังเกต รวมทั้งได้วิเคราะห์แนวโน้มตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจในไตรมาสที่สี่ของปี 2543 ตลอดจนแนวโน้มการขยายตัวในปี 2544 ดังต่อไปนี้

การที่ GDP มีอัตราการขยายตัวในไตรมาสที่สามลดลงเป็น 2.6 % นั้นเป็นผลจากการปรับลดของอัตราการขยายตัวของหลายรายการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (ลดลงเป็น 3.9 % จาก 5.3 % ในไตรมาสก่อนหน้า) การลงทุน (ลดลงเป็น -2.4 % จาก 1.7 % ในไตรมาสก่อนหน้า) ค่าใช้จ่ายของรัฐบาล (ลดลงเป็น 6.9 % จาก 12.0 % ในไตรมาสก่อนหน้า) รวมทั้งการปรับลดของรายการสินค้าคงคลัง ในขณะที่เมื่อพิจารณาในระดับภาคการผลิต พบว่า GDP ของภาคการก่อสร้างและภาคการเงิน ยังคงมีอัตราการขยายตัวที่ติดลบ โดยติดลบมากขึ้นจากไตรมาสที่สอง (เป็น -14.9 % และ -7.9 % ตามลำดับ จาก -0.3 % และ -6.4 % ในไตรมาสก่อนหน้า) ในขณะเดียวกันอัตราการขยายตัวของ GDP ในภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร ก็ได้กลับอ่อนตัวลงจากในไตรมาสก่อนหน้า (เป็น 3.3 % และ 0.3 % ตามลำดับ จาก 8.2 % และ 3.3 % ในไตรมาสก่อนหน้า) ทั้งนี้คาดว่า การปรับเพิ่มของราคาน้ำมันและปัญหาความเชื่อมั่นที่ถดถอยของผู้บริโภค น่าจะเป็นปัจจัยหลักที่กระทบต่อการลดลงของอัตราการขยายตัวดังกล่าวแล้วนั้น แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2544 ในไตรมาสแรก เศรษฐกิจไทยครึ่งแรกปี 2544 สภาพัฒน์ปรับลดประมาณการขยายตัวเศรษฐกิจไทย ปี 2544 มีผลทำให้เศรษฐกิจไทย ปี 2545 พื้นตัวยังคงเป็นไปอย่างจำกัด เอดีบีประเมินเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกปี 2545 โต 2 % ส่วนไอเอฟซีที่นรงเศรษฐกิจไทยโตไม่ถึง 3 % ไตรมาสแรกหนึ่น่าเพิ่ม 900 ล้าน ไอเอ็มเอฟปรับเศรษฐกิจไทยโต 3.2 3 % ทำให้คนไทยจนเพิ่มเป็น 3 ล้านคน และประเมินว่าเศรษฐกิจไทยปี 2545 - 2546 จะได้รับแรงหนุนจากการใช้จ่ายภายในประเทศทำให้คลังเก็บภาษีได้ 50,000 ล้านบาท สภาพัฒน์ชี้เศรษฐกิจไทยโต 4 % ทำให้คนไทยมีกลุ่มผู้มีรายได้สูงเพิ่มขึ้น ส่วนกระแสวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เกิดวิกฤตคนไทยคนไทยแย่งลงมีคนจนเพิ่มขึ้น ดังมีตาราง ความยากจนและการกระจายรายได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงเส้นความยากจน จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2541

ปี	เส้นความยากจน (บาท / คน / เดือน)	สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)	จำนวนคนจน (ล้านคน)
2531	475	32.3	17.9
2533	522	27.2	15.3
2535	600	23.2	13.5
2537	636	16.3	9.7
2539	737	11.4	6.8
2541	878	13.0	7.9

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนคนจนมาก จนน้อย และเกือบจน

(หน่วย : ล้านคน)

ปี	จนมาก	จนน้อย	เกือบจน
2531	12.0	5.9	5.0
2533	9.5	5.7	4.8
2535	8.2	5.2	4.9
2537	5.5	4.1	3.9
2539	3.7	3.2	3.7
2541	4.4	3.6	3.7

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : จนมาก คือ คนที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเส้นความยากจน

จนน้อย คือ คนที่มีรายได้ระหว่างร้อยละ 80 - 100 ของเส้นความยากจน

เกือบจน คือ คนที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนร้อยละ 20

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

จากการที่เกิดภาวะฟองสบู่แตกเมื่อปี 2541 นั้นทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศไทยพัง โดยเฉพาะกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ภายในประเทศ ประสบกับปัญหาขาดทุนหรือบางบริษัทอาจถึงขั้นล้มละลายก็หลายบริษัท ทำให้รัฐบาลมีนโยบายที่จะนำการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อที่จะให้อุตสาหกรรมภายในประเทศไทยมีการพึ่งพาตัวเองได้ อาจสรุปได้ดังนี้

จากการที่การส่งออกมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง ทำให้มีการปรับประมาณการการส่งออกของปี 2543 เพิ่มขึ้น 20 % ก็ได้คาดการณ์ว่าการนำเข้าปี 2543 จะมีอัตราการขยายตัวประมาณ 30 % ทั้งนี้ การขยายตัวของปี 2543 นั้น เป็นผลจากการขยายการส่งออก ปัญหาราคาน้ำมัน ตลอดจนของการขยายสินค้าในหมวดเพื่อการบริโภคในช่วงปลายปี สำหรับปี 2544 คาดว่าแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา และปัญหาการฟื้นตัวของประเทศญี่ปุ่นจะส่งผลให้การส่งออกของไทยลดลงประมาณ 7.0 - 10.0 % อย่างไรก็ตามแนวโน้มการชะลอตัวของปี 2544 รวมทั้งราคาน้ำมันโลกน่าจะมีเสถียรภาพมากขึ้น คงจะส่งผลให้อัตราการนำเข้าชะลอลงตามไปด้วย โดยคาดว่าอัตราการนำเข้ามีการขยายตัวประมาณ 8.0 - 12.0 % ในปี 2544 คาดว่าเงินดุลบัญชีสะพัดปี 2544 ประมาณ 8.6 - 9.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ การบริโภคของครัวเรือนมีการขยายตัว 4.0 % ในปี 2543 อันเป็นผลมาจากการขยายตัวลดลงในไตรมาสสุดท้ายของปี แต่ในปี 2544 มีการขยายตัวประมาณ 4.0 - 4.2 % โดยการขยายตัวดังกล่าวของผู้บริโภคมีสถานะคงที่ ทำให้เป็นปัจจัยลบสำคัญต่อการบริโภคในปีหน้า และจะทำให้การลงทุนที่คาดว่าจะมีการขยายตัวประมาณ 6.5 % ในปีนี้ ลดลงจากอัตราการขยายตัวประมาณ 8.2 % ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2543 อันเป็นผลทำให้รัฐบาลมีรายจ่ายค่อนข้างสูง ส่วนแนวโน้มปี 2544 คาดว่าจะมีการลงทุนที่ชะลอตัวลงของการส่งออกและการนำเข้า ดังนั้นจึงทำให้รัฐบาลมีความคิดที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กภายในประเทศไทยเอง เพื่อที่ภาวะเศรษฐกิจของเราจะได้ไม่ต้องเป็นไปตามกระแสโลกมากนัก

ที่มาของข้อมูล ศูนย์กสิกรไทย

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเด็นที่ทำให้ประเทศไทยมีภาวะขาดดุลการค้าในปี พ.ศ. 2544 การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐและการฟื้นตัวของญี่ปุ่น โดยคาดว่าในปี 2544 เศรษฐกิจสหรัฐมีการขยายตัวประมาณ 3.0 - 3.5 % ลดลงจากการประมาณการ 5.0 % ในปี 2543 ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาธนาคารกลางของญี่ปุ่นบอกว่าเศรษฐกิจมีความเปราะบาง ซึ่งมีผลทำค่าเงินเยนอ่อนตัวอยู่ในขณะนี้ และนโยบายการลดอัตราภาษีของสหรัฐที่นาย บัซ ได้มีการนำมาใช้ทำให้การ

ใช้ทำให้การดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยของ Federal Reserve หรือธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา มีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของอเมริกา ดังนั้นทำให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลการชดเชยตัวตามอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การส่งออกของประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวที่ลดลง

ความอ่อนแอของสถาบันการเงินภายในประเทศ ทั้งนี้แม้ว่า ณ สิ้นปี 2543 ระบบแบงก์ไทย คงจะมีสัดส่วนเงินกองทุนเกิน 11 % รวมทั้งสามารถทำสำรองได้ไม่ต่ำกว่า 100 % แต่ถ้าหากหนี้คั่งงั้นมีมากขึ้น หรือหากมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันลดลงหรือหากระบบแบงก์ไทยต้องรับรู้การสูญเสียในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารดีบีเอส ในขณะเดียวกันแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจในปีหน้า จะทำให้ปัญหา NPL ที่กีดกันการดำเนินการของแบงก์ไทยยังอยู่ในระบบอยู่ ดังนั้นการเพิ่มทุนจึงยังคงเป็นความจำเป็นของแบงก์ไทย

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศดังกล่าว หน้าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน และมีความผันผวน โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและในแง่ลบขึ้นอยู่กับแนวโน้มในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในกระทรวงเศรษฐกิจชุดใหม่ ทั้งนี้คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทมีค่าเท่ากับ 43.50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ในขณะที่อาจจะมีความผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทอาจจะหลุดออกจากรอบ 44 – 45 บาทได้ อย่างไรก็ตามคาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมาก จนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยดังกล่าว ที่มาของข้อมูล ศูนย์กสิกรไทย

สถานะแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในปัจจุบันประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีกลุ่มคนบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาพฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน เราอาจจะสรุปผลสภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยดังต่อไปนี้ ตารางสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539-2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโลด์ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,500

ตารางที่ 4.3 แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

(หน่วย : ล้านไร่)

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย *
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.4 แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของดิน	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

หมายเหตุ : 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ พืชสวน ไม้ผลและไม้ยืนต้น

2) รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า / ไม้ยืนต้น

ความเคียดแค้นและความเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยชี้ให้เห็นว่าวินัยทางการคลังของรัฐบาลชุดใหม่ ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีข้อเรียกร้องอย่างกว้างขวางให้รัฐบาลชุดใหม่ พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติมเพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกัน หากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เช่น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรกๆ แต่คาดว่าในช่วงเวลานี้ ตลาดและนักลงทุนก็คงมีคำถามในประเด็นหนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) ซึ่งมีประมาณ 55 - 56 % ในขณะนี้และในอีก 5 ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณ 2544 - 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกพันในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการ (National IMG) อีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของ GDP ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีเพดานสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 - 2549 ประมาณ 5 % ของ GDP หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนักในช่วงเวลา 5 ปี ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง National Investment Management Government เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่อง (non-performing loan : NPL) และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท แต่ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยต่อไป

บรรยากาศความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบท

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก “คน” ไม่ใช่มาจาก “เงิน” เพราะเงินบางครั้งก็ทำให้คนทะเลาะเบาะแว้งกัน และทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงินไปฝากก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล้มสลายได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. การศึกษานั้นชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้

6. ความสามัคคีปรองคอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ให้ ทำให้ชุมชนพวกนี้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร

7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศไทยยังไม่มีความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

สรุป ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทนี้ส่วนใหญ่มาจากการที่คนภายในหมู่บ้านไม่ค่อยจะมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควรทำให้เสียโอกาสที่จะทำให้อสังคมนักพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ของหมู่บ้านไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว

ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากมายทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นของเรามีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นของไทยมีการแต่งกายตามชาวต่างชาติ อาทิ ผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อยๆ ก็คือการซื้อหมวกเป็นสีต่างๆและการตัดผมตามแบบนักฟุตบอลดังๆของโลกหรือตามคารานักร็อกซิ่งดังของโลก เป็นต้น และอีกอย่างหนึ่งที่เห็นกันมากในทางโทรทัศน์ก็คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมพวกนี้เป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชนชาวไทย และทำให้ประชาชนบางกลุ่มล้มค่านิยมของไทยแบบเก่าไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีน้ำตาล สินค้าแบรนด์เนมต่างๆที่ส่งเข้ามาในประเทศไทย และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่ย่างเคเอฟซี แมคโดนัลด์ อดิสมสวอนเช่น พูจิจิ ซิสเตอร์ เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ต่างๆพวกนี้ปีๆหนึ่งประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมากมาย ส่วนมากอาหารพวกนี้ก็มีราคาแพง ทำให้มีเงินทองไหลออกไปนอกประเทศไทยจำนวนหลายหมื่นล้านบาท ทำให้ประเทศไทยเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นเราประชาชนชาวไทย ควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทยๆของเราดีกว่า ส่วนสินค้าประชาชนควรจะบริโภคสินค้าที่คนไทยผลิตขึ้นเอง เป็นต้น

บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหัวสิบ

ได้ก่อกำเนิดมาจากวัดที่เก่าแก่เป็นลำดับที่ 10 ของจังหวัดนครราชสีมา และหลังจากนั้นประมาณ 50 ปีที่แล้ว ทางจังหวัดได้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านหัวสิบตามชื่อวัดที่อยู่ในหมู่บ้านจนถึงปัจจุบันและหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านแห่งแรกที่มีคนมาตั้งถิ่นฐานในตำบลบ้านใหม่ ส่วนคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มตั้งหมู่บ้านจากการสอบถามชาวบ้านไม่มีใครทราบ เพราะคนที่ทราบก็เสียชีวิตหมดแล้ว เนื่องจากคนที่อยู่ปัจจุบันเป็นรุ่นหลานจึงไม่มีใครจำได้ ชาวบ้านสมัยก่อนที่อพยพมาอยู่ในหมู่บ้านนี้คงเดินทางมาจากที่อื่นโดยทางเกวียน เดินเท้า ส่วนที่ตรงนี้จะเป็นป่าละเมาะ ป่ากร้างและเมื่อมาถึงก็ทำการถากถางป่าและทำการปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัยจนถึงปัจจุบันนี้

สภาพปัจจุบันของบ้านหัวสิบ

ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยทั่วไปจะเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การพูดจาก็จะพูดภาษาอีสานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสภาพของป่าไม้ในปัจจุบันไม่เหลือสภาพเป็นป่าดิบ เพราะชาวบ้านได้ทำการถากถางป่า และทำเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ส่วนสภาพแม่น้ำจะไม่มีแม่น้ำสายไหนไหลผ่านแต่จะมีห้วยที่มีลักษณะเป็นอ่างกะทะอยู่ท้ายหมู่บ้าน ส่วนระบบไฟฟ้าของหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้มาทำการติดตั้งระบบไฟฟ้าเมื่อปี พ.ศ. 2521 ทำให้ชาวบ้านมีไฟฟ้าใช้กันหมดทุกครอบครัว ส่วนน้ำประปาทางกรมชลประทานได้ทำการติดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2534 แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่มักก็ยังใช้น้ำบาดาลจะมีไม่กี่ครอบครัวที่ใช้น้ำประปา เป็นต้น

สภาพปัจจุบันประชากรมีครัวเรือน 106 ครัวเรือน มีบ้าน 106 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 550 คน ชาย 284 คน หญิง 272 คน มีคนพิการ 2 คน

ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	9 คน	ชาย	3 คน	หญิง	6 คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	27 คน	ชาย	9 คน	หญิง	18 คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	28 คน	ชาย	11 คน	หญิง	17 คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	28 คน	ชาย	11 คน	หญิง	17 คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	58 คน	ชาย	21 คน	หญิง	37 คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	276 คน	ชาย	116 คน	หญิง	160 คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	96 คน	ชาย	33 คน	หญิง	63 คน
60 ปีขึ้นไป	จำนวน	30 คน	ชาย	11 คน	หญิง	19 คน

ในเรื่องของการศึกษามีโรงเรียนระดับประถมในหมู่บ้าน ชื่อ โรงเรียนบ้านยางน้อยหัวสิบ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2516 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาไม่มีต้องไปเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ในโรงเรียนมีครูทั้งหมด 8 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นาง รัชนิกร อรุณรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8
2. นาง สมปอง ผาภูมิ อาจารย์ 2 ระดับ 7
3. นาย บุญมี พีรพัฒน์วงษ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7
4. นาง ทศพร อุปพงษ์ อาจารย์ 2 ระดับ 7
5. นาง เจือพรรณ เทือกขุนทด อาจารย์ 2 ระดับ 7
6. นาย ประสพ พรหมศิริ อาจารย์ 2 ระดับ 7
7. นาง วันเพ็ญ สุคตา อาจารย์ 2 ระดับ 3
8. นาง วันตะภา เวทย์มาลี อาจารย์ 2 ระดับ 3

โรงเรียนในหมู่บ้านมีครู 8 คน จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน ปริญญาตรี 6 คน ครูที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปมี 8 คน

โรงเรียนในหมู่บ้านมีครูที่สอนจบวิชา ดังนี้

วิชาเอก	การบริหารโรงเรียน	จำนวน 2 คน
วิชาเอก	วิทยาศาสตร์	จำนวน 1 คน
วิชาเอก	เกษตรทั่วไป	จำนวน 1 คน
วิชาเอก	สังคมศึกษา	จำนวน 2 คน
วิชาเอก	คหกรรม	จำนวน 1 คน
วิชาเอก	ศิลปกรรม	จำนวน 1 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล ชั้นประถมศึกษา มีดังต่อไปนี้

ชั้นอนุบาล 1	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 24 คน	ชาย 9 คน	หญิง 15 คน
ชั้นอนุบาล 2	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 12 คน	ชาย 5 คน	หญิง 7 คน
ชั้น ป.1	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 16 คน	ชาย 6 คน	หญิง 10 คน
ชั้น ป.2	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 14 คน	ชาย 5 คน	หญิง 9 คน
ชั้น ป.3	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 16 คน	ชาย 4 คน	หญิง 12 คน
ชั้น ป.4	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 13 คน	ชาย 5 คน	หญิง 8 คน
ชั้น ป.5	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 19 คน	ชาย 11 คน	หญิง 8 คน
ชั้น ป.6	มี 1 ห้อง	มีเด็ก 11 คน	ชาย 2 คน	หญิง 9 คน
	รวม	มีเด็ก 125 คน	ชาย 47 คน	หญิง 78 คน

หมายเหตุ ชาวบ้านหัวสิบมีการศึกษาน้อยส่วนมากจะจบแค่ ป.4

สภาพเศรษฐกิจชุมชนบ้านหัวสิบ

ส่วนทางด้านเศรษฐกิจหมู่บ้านหัวสิบจะไม่ค่อยดี ประชากรส่วนมากจะมีรายได้น้อย เพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น ขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง รับจ้างสร้างบ้าน รับจ้างทั่วไป ทำให้มีรายได้น้อย ถ้าไม่มีใครมาจ้างก็จะไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว และมีร้านขายของเบ็ดเตล็ดอยู่ทั้งหมด 6 ร้านค้า ซึ่งคนพวกนี้จะมีฐานะดีพอสมควร แม่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่บ้านเฉย ๆ แต่ตอนนี้แม่บ้านได้รวมตัวกันประมาณ 20 – 30 คน เพื่อจะทำหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เกี่ยวกับกล้วยต่าง ๆ ว่าจะมาแปรรูป เช่น กล้วยฉาบ กล้วยกวน กล้วยเชื่อม เป็นต้น เพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านดังกล่าว

การขยายตัวของชุมชนหมู่บ้านหัวสิบ นั้นมีความเจริญพอสมควรมีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 2,000 ไร่ มีที่เลี้ยงสัตว์พอสมควรและจะมีส่วนราชการเข้ามาภายในหมู่บ้าน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ องค์การสาธารณสุขมูลฐาน ภาครัฐบาลส่วนกลาง เป็นต้น ทำให้มีความเจริญเข้ามาภายในหมู่บ้าน เช่น ด้านสาธารณูปโภคต่างๆ ด้านเกษตรกรรมโดยทางอำเภอ ได้ให้ความรู้ด้านการทำนาสมัยใหม่ ทำให้ชาวบ้านได้ผลผลิตข้าวมากขึ้นและความเจริญอีกอย่างคือ ถนนหนทางอาทิ เช่น ถนนเมื่อเริ่มมีหมู่บ้านจะมีสภาพเป็นถนนลูกรัง เมื่อปี 2525 แต่ณ ปัจจุบันนี้เป็นถนนคอนกรีตเมื่อปี 2539 มีการวางท่อระบายน้ำ ค.ส.ล. 0.40 เมตร มีความยาวทั้งหมด 154 เมตร พร้อมบ่อพักน้ำ 16 บ่อ งบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ เป็นต้น ดังนั้นภาพรวมก็แสดงว่าหมู่บ้านหัวสิบมีสภาพเศรษฐกิจดี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

1. ผลการประเมินโครงการด้านจุดแข็ง (Strength) พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหมู่บ้านมีจุดเด่นอะไรบ้าง มีปัจจัยด้านใดบ้างที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านภายในหมู่บ้านของตนเองมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ และจะสามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้อย่างรวดเร็ว อาทิเช่น ความสามัคคีปองคองการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันของชาวบ้าน การมีผู้นำที่เข้มแข็งในที่นี้คือ ผู้ใหญ่บ้าน มีโรงเรียนบ้านหัวสิบอยู่ภายในหมู่บ้าน มีวัดที่เก่าแก่เป็นอันดับที่ 10 ในจังหวัดนครราชสีมาคือ วัดหัวสิบ ประชากรส่วนใหญ่ส่วนมากจะอยู่ในวัยทำงานมีอายุช่วง 25 – 40 ปี มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีปัจจัยผลผลิตทางการเกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

ดังนั้นจากผลการประเมินด้านจุดแข็ง จึงเห็นว่าหมู่บ้านหัวสิบมีความเข้มแข็งดีพอสมควร ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน บริบทชุมชน วัฒนธรรมประเพณี ด้านทางปัญญา

เช่น มีโรงเรียนในหมู่บ้าน จำนวนผู้ที่มีการศึกษาในระดับตั้งแต่ อนุบาล จนถึง ระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวนนักเรียนภายในโรงเรียน ภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการทำกล้วยฉาบ

2. ผลการประเมินโครงการด้านจุดอ่อน (Weakness) พบว่า หมู่บ้านหัวสิบยังไม่สามารถที่จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้ และมีจุดด้อยด้านไคบังที่ต้องกำจัดออกไปหรือจัดการเพิ่มเติมได้อย่างรวดเร็ว อาทิเช่น มีบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำชาวบ้านกับชาวบ้าน มีคนพิการภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างถ้าวันไหนไม่มีใครมาจ้างก็จะไม่มีรายได้ หมู่บ้านมีพื้นที่ตั้งห่างไกลจากตัวเมือง ขาดระบบสาธารณูปโภคที่ดี คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความสามัคคี ความแตกต่างทางฐานะ เป็นต้น

ดังนั้นจากผลการประเมินด้านจุดอ่อน จึงเห็นว่าหมู่บ้านยังมีจุดอ่อนอยู่พอสมควร ถ้าชาวบ้านกับผู้นำชาวบ้านมีความสามัคคีปรองดอง และไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันเองแล้ว ก็จะสามารถที่จะทำการจัดตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ได้แล้ว และถ้าหมู่บ้านจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนได้แล้ว ก็จะให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มากู้เงินมาประกอบอาชีพ ชาวบ้านก็จะไม่ต้องออกไปรับจ้างจากภายนอกหมู่บ้าน ก็จะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ดังกล่าว

3. ผลการประเมินโครงการด้านโอกาส (Opportunity) พบว่า หมู่บ้านหัวสิบจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งอาจจะมีความพร้อมและมีศักยภาพภายในหมู่บ้าน ในปัจจุบันนี้มีกรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาให้ความรู้ ให้ระเบียบแบบแผน มีการฝึกอบรม มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และยังให้ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ส่วนปัจจัยอื่นๆที่เอื้อเพื่อต่อหมู่บ้าน อาทิเช่น รายได้เฉลี่ยของชาวบ้านต่อปีประมาณ 40,000 บาท มีเงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาทอยู่ภายในหมู่บ้านแล้ว คิดโรงงานทำน้ำขวดขวด และในตอนนี้โอกาสที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดเก่าที่ประกอบด้วย นายพูน คำสุวรรณ ตำแหน่งประธาน นายคณิต ดวงปัญญา ตำแหน่งรองประธาน นายสมพร กูโลกกรวด ตำแหน่งเลขานุการ นายกัมปนาท วินดา ตำแหน่งเหรัญญิก นางไพลิน บัวศรี ตำแหน่ง เหรัญญิก นางสมมาตร พรพมา ตำแหน่งประชาสัมพันธ์ นางสมพูน สำเนียงใหม่ ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์ นายประกอบ ชันโลกกรวด ตำแหน่งกรรมการ นายจรัส แสนใหม่ ตำแหน่งกรรมการ นายมานะ หามนตรี ตำแหน่งกรรมการ นางสุทิน รอนใหม่ ตำแหน่ง กรรมการ มีโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่อย่างแน่นอน เพราะบุคคลกลุ่มนี้เป็นคนร่างนโยบายกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด และทำงานเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ สาธารณสุขมูลฐาน จากการที่ได้พูดคุยกับชาวบ้านในตอนนี้

ดังนั้นจึงเห็นว่า หมู่บ้านหัวสลิบมีโอกาสที่จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้อย่างแน่นอน เพราะชาวบ้านส่วนมากให้การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยเร็ว เพื่อที่ชาวบ้านจะได้กู้เงินกองทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพส่วนตัว และจะได้มีรายที่แน่นอนไม่ต้องไปรับจ้าง เพื่อที่จะมีเงินมาจุนเจือครอบครัวต่อไป

4. ผลการประเมินโครงการด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า ปัจจัยต่างๆจากภายนอกหมู่บ้าน ที่จะบั่นทอนความสำเร็จก้าวหน้าของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวบ้านต้องปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน อาทิเช่น ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ที่น้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ไม่มีโรงงานขนาดใหญ่ ขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เงินกู้ยืมออกระบบ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อุปสรรคภายในหมู่บ้านมีมากพอสมควรถ้าชาวบ้านมีความสามัคคีปรองดองกัน ก็จะสามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้แล้ว ชาวบ้านก็จะได้ไปกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อที่จะมาประกอบอาชีพ ทำการค้าขาย และปัญหาหรืออุปสรรคจากข้างต้นที่กล่าวมาก็จะหมดไป

สรุป

ในภาพรวมของผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสลิบ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ข้อนั้นได้แก่ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) อุปสรรค (Threats) นั้นจะเห็นว่าจุดหลักที่ไม่สามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้ ก็เนื่องจากผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีปรองดองกัน คอยจะทะเลาะเบาะแว้งกันเอง โดยที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยจะมีความรู้ในเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากนัก และอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมระบบที่ชาวบ้านกู้มาจากนายทุน ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่กู้เงินนอกระบบมาไม่อยากจะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านอีก เพราะถ้ากู้เงินกองทุนหมู่บ้านแล้วก็จะทำให้เป็นหนี้เป็นสินมากขึ้นไปอีก ดังนั้นชาวบ้านที่เป็นหนี้เป็นสินอยู่แล้ว ก็เลยไม่สนใจเงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาทมากนัก แต่แล้วในที่สุดหมู่บ้านหัวสลิบก็จะสามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้อย่างแน่นอน

ผลอื่นๆที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการที่ได้เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่จากโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมาพบว่าในอดีตมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท โอนเข้ามาตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2544 เลขบัญชี 06-4311-20-058090-7 ธนาคารออมสิน สาขาสุรนารี เป็นหมู่บ้านแรกของตำบลบ้านใหม่ แต่ ณ ปัจจุบันพบว่า ชาวบ้านไม่สามารถกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านได้ เพราะชาวบ้านไม่พอใจประธานกองทุนหมู่บ้าน - ผู้ใหญ่บ้าน - ที่นำเงินกองทุนมาปนกิจหมู่บ้านที่เรียกเก็บจากลูกบ้านหลังคาเรือนละ 200 บาท เป็นเงินประมาณ 20,000 บาทถ้วน ไปใช้สร้างศาลาประชาคมหลังใหม่ โดยไม่ได้บอกให้ชาวบ้านทราบ ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ เพราะศาลาประชาคมหลังเก่าก็ยังใช้งานได้ และเงิน 20,000 บาท ผู้ใหญ่บ้านต้องนำเงินไปเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน เวลามีคนในหมู่บ้านเสียชีวิต จะได้นำเงินส่วนนี้ไปช่วยค่าทำศพ จำนวน 6,000 บาท ดังนั้นทำให้เกิดความแตกแยก ไม่มีความสามัคคีในชุมชน จนในที่สุดเมื่อตกลงกันไม่ได้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ จำนวน 9 คน จึงลาออก ทำให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่ครบตามที่ระเบียบกำหนด จึงไม่สามารถเบิกเงินกองทุนได้ เงินจำนวน 1 ล้านบาทได้สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

จากวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ของการประเมินโครงการของหมู่บ้านหัวสิบ ว่าบรรลุถึงวัตถุประสงค์ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านหัวสิบพบว่า ความเป็นอยู่ของชาวบ้านจะไม่แตกต่างจากสมัยก่อนมากนัก กล่าวคือจะอยู่กันแบบญาติพี่น้อง มีบ้านช่องติดกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกันพอสมควร ส่วนทางด้านสภาพแวดล้อมก็จะเป็นแบบชนบทเหมือนทั่ว ๆ ไปของประเทศไทย และหมู่บ้านนี้จะให้ความเคารพผู้เฒ่าผู้แก่มาก สังเกตได้จากการที่นักศึกษาเข้าไปปฏิบัติงาน จะเห็นชาวบ้านที่มีอายุน้อยกว่าไหว้คนที่อายุมากกว่า เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้าน มีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร
2. จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการกองทุน แต่เนื่องจากขณะนี้หมู่บ้านยังไม่มีการตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ขึ้นมา ดังนั้นทำให้ชาวบ้านยังไม่สามารถจัดการบริหารกองทุนได้ พอสรุปได้ว่า จุดอ่อนของหมู่บ้านคือ ชาวบ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีปรองดองเท่าที่ควร ส่วนจุดแข็ง ชาวบ้านส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานเป็นส่วนใหญ่
3. โอกาสและอุปสรรคของการบริหารกองทุน ถ้าผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้านมีความสามัคคีกันก็จะทำให้หมู่บ้านหัวสิบมีโอกาสที่จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่โดยเร็ว ส่วนอุปสรรคก็อยู่ที่ผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้าน ซึ่งยังไม่มีความสามัคคีปรองดองกันเท่าที่ควร

4. การพัฒนากองทุนหมู่บ้านหัวสิบในอนาคต ถ้าผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านมีความสามัคคีกัน ไม่ทะเลาะกันแล้ว กองทุนหมู่บ้านหัวสิบ ก็จะสามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่ได้แล้ว ก็จะทำให้ชาวบ้านภายในหมู่บ้านมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อไปประกอบอาชีพและจะได้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน และชาวบ้านก็จะพึ่งตนเองได้

สรุป จากวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อนั้น จากการปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านหัวสิบ ตั้งแต่เดือน ธันวาคม จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ประมาณ 8 เดือนนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าผู้นำชุมชนกับชาวบ้านเริ่มจะมีความสามัคคีปรองดองกัน โดยเห็นได้จากผู้นำชุมชนกับชาวบ้านได้มาร่วมประชุม เพื่อที่จะมาทำการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่ โดยได้กำหนดว่าในเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนที่วัดหัวสิบ โดยใช้ศาลาเอนกประสงค์ของวัดเป็นที่ประชุม และจะมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นประธาน และในอนาคตอันใกล้นี้หมู่บ้านหัวสิบ ก็จะมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่อย่างแน่นอน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการประเมินโครงการ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินั้น ทำให้เกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยที่ทางหน่วยราชการของรัฐบาลที่มีหน้าที่ส่วนรับผิดชอบได้ทำการคัดเลือกผู้ที่ยังไม่มีงานทำมาทำการสมัครเป็นนักศึกษากองทุนหมู่บ้าน และทำให้เกิดการจ้างงานเกิดขึ้น โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านของตนเองที่อาศัยอยู่ ทำให้ทางรัฐบาลสามารถได้รับข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

ในการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและการประกอบอาชีพว่ามีความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อศึกษาวิเคราะห์จุดแข็งหรือความพร้อมในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ และมีปัจจัยทางด้านใดบ้างที่เป็นจุดอ่อนทำให้หมู่บ้านไม่สามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ เพื่อที่จะศึกษาโอกาสและอุปสรรคของการบริหารจัดการกองทุน ว่าหมู่บ้านหัวสิบจะทำการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้หรือไม่อย่างไร และมีอุปสรรคด้านใดบ้างที่จะเป็นการบั่นทอนความสำเร็จ ความสำเร็จของชาวบ้านในหมู่บ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เป็นแนวทางในการเสนอแนะและการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในอนาคต จะได้ว่าเมื่อชาวบ้านสามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้แล้วจะสามารถทำการบริหารจัดการกองทุน ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป โดยการบรรลุวัตถุประสงค์ของผลการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เราจะใช้วิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เข้าไปพูดคุยโดยตรงกับชาวบ้านร้านค้า โดยเราจะทำการเตรียมข้อมูล ข้อมูลในที่นี้คือ บร.1 – บร.12 เช่น บร.1 บริบทชุมชนเราก็จะเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านในเรื่องที่เตรียมมา และข้อมูลพวกนี้จะเป็นข้อมูลที่แท้จริงที่สุด หรือการจัดเวทีชาวบ้านจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาวบ้าน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน และอีกวิธีที่จัดหาข้อมูลจาก อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ สารานุกรมชุมชน ศาลากลางจังหวัด เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูล ในที่นี้เราจะใช้แนวคิดของ SWOT ซึ่งจะนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยจะเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆภายในและภายนอกหมู่บ้านหัวสิบ

ผลจากการศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้าน จากการปฏิบัติงานของนักศึกษากองทุนหมู่บ้าน หัวสิบเป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุน ทำการจัดเวทีประชาคม ได้สนทนาพูดคุยกับชาวบ้าน ทำให้ พบว่าสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของชาวบ้านมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันก็เพื่อเพื่อเผื่อซึ่งกันและกันแบ่งปันกัน และส่วนมากชาวบ้านในหมู่บ้านจะเป็นแบบญาติพี่น้อง จะมีบ้านที่อยู่อาศัยติดๆกัน ผู้คนส่วนใหญ่จะมีความสามัคคีปรองดองกันดี ส่วนการทำมหากินชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น ปลูกสร้างบ้านเรือน ขับขี่วินมอเตอร์ไซด์ เกษตรกรรม รับจ้างทำสวน เป็นต้น มีการจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มน้ำประปา กลุ่มฌาปนกิจชุมชน เป็นต้น เนื่องจากหมู่บ้านหัวสิบยังไม่สามารถจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่ได้ เงินที่ทางรัฐบาลโอนมาให้ 1 ล้านบาท เป็นหมู่บ้านแรกของตำบลบ้านใหม่ในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2544 ก็ไม่สามารถเบิกถอนเงินดังกล่าวได้ ชาวบ้านจะถูกคนกลุ่มหนึ่งขั้วอยู่ที่คอยจะหวังผลประโยชน์ เพราะคนพวกนี้ไม่ได้ถูกเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ทำการขั้ว ให้ชาวบ้านไปทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นประธานกองทุนในขณะนั้น จนทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกิดความแตกแยกไม่สามารถตกลงกันได้ ทำให้คณะกรรมการ 9 คนลาออก จึงไม่สามารถทำการเบิกเงินกองทุนหมู่บ้านได้ จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสามัคคีปรองดองกันมาก ถ้าผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านร่วมมือกันขับไล่คนพวกนี้ ไม่เชื่อฟังคำขู่ข่มให้คนในหมู่บ้านไม่ถูกกันแล้ว ก็จะสามารรถขับไล่คนพวกนี้ออกไปจากหมู่บ้านได้ในที่สุด และจะทำให้ภายในหมู่บ้านมีความสุข ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป หมู่บ้านห่างไกลจากตัวเมือง ขาดระบบสาธารณูปโภคที่ดี ความแตกต่างทางฐานะ เป็นต้น หมู่บ้านหัวสิบจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือมีหน่วยงานของทางราชการมาให้ความรู้ การอบรม มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกองทุนหมู่บ้าน และทางด้านปัญหาต่างๆจากภายนอกหมู่บ้านที่จะบั่นทอนความเจริญ ความก้าวหน้าของหมู่บ้าน เช่น ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้น้อย ขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เงินกู้ยืมระบบ ขาดการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมทางด้านการเกษตรกรรม จะมีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านไม่ให้จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ เป็นต้น

อภิปรายผลของการประเมินโครงการสรุปดังนี้

1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและการประกอบอาชีพ เห็นด้วย ถ้าชาวบ้านจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาทได้แล้ว ก็จะทำให้ชาวบ้านมีงานทำ มีอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว รวมไปถึงการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และจะ

ทำให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน หรือบางคนก็ไปกู้หนี้ยืมสินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยราคาแพงๆ ก็จะหันมากู้เงินกองทุนหมู่บ้านแทน และก็จะทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้าน ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหมู่บ้านดีขึ้น จนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและจะสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

2. จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารจัดการกองทุน จุดแข็ง เห็นด้วย ที่ชาวบ้านที่ชาวบ้าน และผู้นำหมู่บ้านมีความสามัคคีปรองดองกัน ไม่ทะเลาะกันเอง ไม่เชื่อฟังคำขู่ข่มขู่ของบุคคลอื่นที่คอยหวังผลประโยชน์จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท ถ้าชาวบ้านทุกคนร่วมมือกันไม่ฟังคำขู่ข่มขู่ของคนพวกนี้ก็จะทำให้คนพวกนี้แพ้ภัยตัวเองไปในที่สุด จุดอ่อน ไม่เห็นด้วย ที่มีชาวบ้านบางคนเชื่อฟังคำขู่ข่มขู่ของคนหวังผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ตอนนี้ก็มีหลายครอบครัวที่ไม่ให้ความร่วมมือกับหมู่บ้าน

3. โอกาสและอุปสรรคของการบริหารจัดการกองทุน เห็นด้วยที่หมู่บ้านหัวสิบมีโอกาสที่จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ได้ เพราะภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเป็นประธาน และ โอกาสที่หมู่บ้านหัวสิบจะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้อย่างแน่นอน

4. แนวทางการเสนอแนะการพัฒนากองทุนในอนาคต เห็นด้วย เพราะทางรัฐบาลได้ส่งหน่วยงาน ข้าราชการมาให้ความรู้กับชาวบ้านในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน ในหมู่บ้านที่ยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ทำให้เกิดผลดีต่อหมู่บ้านและจะสามารถทำให้การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ถ้าผู้ที่สนใจ ข้าราชการต้องการรู้สภาพโดยรวมที่แท้จริงของหมู่บ้านหัวสิบ ก็สามารถศึกษาได้จากสารนิพนธ์เล่มนี้ เพราะเนื้อหาทั้งหมดของสารนิพนธ์เก็บรวบรวมมาจากภายในหมู่บ้านหัวสิบ
2. อยากให้ทางรัฐบาลช่วยเหลือในเรื่องกองทุนหมู่บ้านเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยจะเข้าใจว่ากองทุน 1 ล้านบาทเป็นอย่างไร กู้มาแล้วต้องทำอะไร อยากให้ทางรัฐบาลจัดส่งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านมาให้ความรู้กับชาวบ้าน
3. อยากให้หมู่บ้านหัวสิบมีกองทุนหมู่บ้าน เพราะเมื่อที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ทางชาวบ้านก็จะมาเงินนำไปประกอบอาชีพ ก็จะทำให้เกิดรายได้ มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
4. ผู้ทำสารนิพนธ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ภาครัฐบาลและประชาชนที่สนใจ

เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านสำเร็จแล้ว อยากให้ทางรัฐบาลมาช่วยตรวจสอบดูแล ว่าการจัดการกองทุนหมู่บ้านมีความก้าวหน้า เพราะไม่อยากให้กองทุนหมู่บ้านล้มเหมือนในอดีต
สรุปผลภาพรวมทั้งหมด

จากการเข้ามาปฏิบัติงานของนักศึกษากองทุนหมู่บ้านหัวสิบ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือนตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545 พบว่าชาวบ้านที่นี่มีอัธยาศัยใจคอดี ให้ความร่วมมือตลอดไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ พูดคุยกันของนักศึกษากับชาวบ้าน รวมไปถึงพฤติกรรมของชาวบ้านก็จะดีหมด แต่ก็มีความบางกลุ่มที่ไม่ค่อยพอใจนักศึกษา เพราะกลัวว่านักศึกษาจะมาล้างความลับคนพวกนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองมากกว่าส่วนรวม ที่หวังเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทมาใช้ในทางมิชอบ คอยขั้วยุให้ชาวบ้านแตกแยก ไม่มีความสามัคคีกันเหมือนเดิม ส่วนสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของชาวบ้านก็อยู่แบบพอมีพอกิน ฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกัน การประกอบอาชีพก็จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยส่วนใหญ่ เพราะชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ได้เรียนสูงๆเหมือนเด็กสมัยนี้ และหมู่บ้านหัวสิบมีเงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาทแล้ว แต่ไม่สามารถเบิกถอนได้เนื่องจาก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ยื่นใบลาออกจำนวน 9 คน ทำให้มีคณะกรรมการกองทุนไม่ครบตามที่ทางรัฐบาลกำหนด จึงไม่สามารถเบิกเงินได้ แต่ภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 นี้ จะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเป็นประธาน ในอนาคตอันใกล้นี้หมู่บ้านหัวสิบจะมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่อย่างแน่นอน และเมื่อมีกองทุนชาวบ้านก็สามารถมาทำการกู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพ ทำให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและจะทำให้ชุมชนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในอนาคต ตามนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว

บรรณานุกรม

กมลชนก ขุมทรัพย์. 2543. โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม. กรุงเทพฯ.

จรินทร์ เทศวานิช. 2542. เงิน ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน. กรุงเทพฯ.บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. 2545. ชุมวิชาการวิจัยชุมชน. สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.

ปรัชญา เวสารัชช และอิสระ สุวรรณบถ. 2543. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของหน่วยงาน. กรุงเทพฯ.

ปัญญา การพานิช และคณะ. 2545. ชุมวิชาการนิพนธ์. สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2544. รายงานสภาวะเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ. บริษัท ยูไนเต็ค ดิสทริบิวชั่น บิซิเนส จำกัด.

อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.